ภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4

Leadership According to the 8 Principles of Phrapariyattidhamma School Administrators Department of General Education Area 4

หรรษา อินน้อย
Hunsa Innoi
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
inhunsa58@gmail.com

(**Received**: May 5, 2022/ **Revised**: December 30, 2022/ **Accepted**: December 31, 2022)

บทคัดย่อ

ปัจจุบันบทบาทของผู้นำ ได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก อันมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ตลอดจนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งตัวผู้นำเองจะต้องพัฒนาทักษะการใช้ภาวะผู้นำให้ทันกับสถานการณ์และพร้อมที่จะรับมือการเปลี่ยนแปลง การพัฒนามนุษย์ตามแนวทางของพระพุทธศาสนาจึงมีความสอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 2) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 และ 3) เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 ประชากร ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 239 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 จำแนกเป็น 3 ลักษณะ คือ ภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ พบว่า ผู้บริหารมีบุคลิกภาพที่ดีมีความน่าเชื่อถือ มีความมั่นใจในการทำงาน ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม พบว่า ผู้บริหารแสดงออกถึงความสามารถในการจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือกลุ่มปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ พบว่า ผู้บริหารกำหนดรายละเอียดและขอบเขตของงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา พยายามและรักษาความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา 2) ภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 3) แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาให้ได้รับโอกาส ในการตัดสินใจเลือกวิธีการทำงานได้อย่างอิสระด้วยตนเอง จัดวางตัวบุคลากร มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งนำความคิดเห็นไปใช้ ในการดำเนินงานในสถานศึกษา สนับสนุนโดยสร้างแรงจูงใจด้านสวัสดิการต่าง ๆ ให้ความยุติธรรมกับบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานจนประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย

คำสำคัญ: หลักมรรค 8; ภาวะผู้นำ; โรงเรียนพระปริยัติธรรม

Abstract

current leadership role Has developed and changed a lot from the original. As a result of the rapid changes in the world society, whether it is a change in social conditions economy and culture as well as technological advances The leader himself must develop leadership skills to keep up with the situation and be ready to cope with changes. Human development according to Buddhism is therefore consistent with human development.

The objectives of this research were 1) to study the leadership of administrators of Phrapariyatidhamma School. General Education Division, Region 4 2) to study the leadership according to the 8fold Path of Phrapariyattidhamma School administrators Department of General Education, Regions 4 and 3) to propose a guideline for developing leadership according to the 8fold Path of Phrapariyatidhamma School administrators. Department of General Education, Region 4, the population was 239 educational personnel. Department of General Education, Region 4, divided into 3 characteristics, namely, leadership characteristics, it was found that the administrators had good personality and credibility. have confidence in work Behavioral leadership found that the executives demonstrated the ability to persuade their subordinates or groups to work willingly. Situational leadership found that executives assigned details and scope of work to their subordinates. Try and maintain relations with subordinates. General Education Department, Region 4, as a whole, was at a high level. 3) Leadership development guidelines according to the 8fold Path: Administrators should pay attention to their subordinates to be given the opportunity. To decide how to work freely by yourself. placement of personnel Assign tasks that are appropriate to their knowledge and abilities, and allow personnel to express their opinions creatively. and use the comments in operations in educational establishments Supported by various welfare incentives, fairness to personnel equally. To motivate subordinates to work successfully and achieve their goals.

Keywords: The 8 Principles; Leadership; Phrapariyattidhamma school

1. บทนำ

ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พุทธศักราช 2549 กำหนดให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่ในการทำนุบำรุงพุทธศาสนศึกษาเพื่อพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม โดยมีกองพุทธศาสนศึกษาเป็นหน่วยงานย่อยในการประสานและดำเนินการเกี่ยวกับการควบคุมดูแลจัดการศึกษาวิชาการพระพุทธศาสนา การจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาและรับผิดชอบงานการศึกษาของคณะสงฆ์ โดยมาตรา 12 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และตามกฎกระทรวงว่าด้วยสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยสถาบันพระพุทธศาสนา พุทธศักราช 2548 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ได้ให้สิทธิสถาบันพระพุทธศาสนาจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแก่พระภิกษุและสามเณร การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ เพื่อให้พระภิกษุสามเณรมีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้พระภิกษุสามเณรเป็นศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอน น้อมนำหลักธรรมและพระวินัยไปประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ชีวิต เกิดปัญญา สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และช่วยเผยแผ่ ปกป้องรักษาพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองและส่งเสริมสันติสุขแก่สังคมไทยและสังคมโลกสืบไป ด้วยเหตุนี้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงส่งเสริมให้วัดที่มีความพร้อมในทุก ๆ ด้านจัดตั้งโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และขยายชั้นเรียนในระดับสูงขึ้นเพื่อสร้างประโยชน์ แก่สังคม พระพุทธศาสนา และประเทศ

การบริหารสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดของการบริหารโรงเรียน โดยการบริหารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวนั้นสามารถที่จะดำเนินการได้หลายแนวทางทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานที่สถานการณ์และช่วงเวลากล่าวคือการบริหารโรงเรียนจะไม่มีสูตรสำเร็จที่ผู้บริหารคนใดจะนำไปใช้และก่อให้เกิดผลสำเร็จในลักษณะเดียวกันเพราะการบริหารงานสู่ความสำเร็จจะต้องเป็นไปในลักษณะบูรณาการทั้งแนวคิดทฤษฎีหลักการบริหารประสบการณ์และคุณลักษณะของผู้บริหารโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมคิดร่วมทำของครูและบุคลากรในโรงเรียน การดำเนินการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทุกแห่งจะสัมฤทธิ์ผลดังเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้มากน้อยเพียงใด ผู้บริหารสถานศึกษาต้องอาศัยกลยุทธ์ในการบริหารให้เหมาะสมเพื่อจะได้เสริมสร้างให้สถานศึกษาบรรลุผลสัมฤทธิ์สู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา ผู้นำจะใช้ภาวะผู้นาแบบใดแบบหนึ่งตลอดเวลาไม่ได้ จะต้องปรับหรือเลือกใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากปัจจุบันบทบาทของผู้นำ ได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก อันมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม ตลอดจนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งตัวผู้นำเองจะต้องพัฒนาทักษะการใช้ภาวะผู้นำให้ทันกับสถานการณ์และพร้อมที่จะรับมือการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว (สุริโย ปุริโส, 2562: 3) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ผู้นำมีความสำคัญยิ่งต่อความอยู่รอดขององค์กรซึ่งจะต้องรู้จักความเด่นและความด้อยของตนเองการรู้ความเด่นก็เพื่อการทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถของตนโดยปกตินักบริหารมักมองเห็นความผิดพลาดของผู้ใต้บังคับบัญชาได้ง่ายแต่มักมองข้ามความผิดพลาดของตนดังพุทธพจน์ที่ว่า “ความผิดพลาดของคนอื่นเห็นได้ง่าย แต่ความผิดพลาดของตนเองนั้นเห็นได้ยาก” ซึ่งเมื่อผู้บริหารทำงานผิดพลาดจึงทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่กล้าบอกหรือแนะนำ ดังนั้น ผู้บริหารต้องหัดมองตนและตักเตือนตนเองและมีการเจริญวิปัสสนาเพื่อเจริญสติพิจารณากายเวทนาจิตและธรรมหรือความดีความชั่วในใจของเราเอง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ผู้บริหารต้องดูตนและคนออก บริหารตน บริหารคนได้ ใช้คนเป็น ได้แก่ บริหารตน บริหารคน และบริหารงาน อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แผนพัฒนาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 ได้สนับสนุนให้นำหลักพุทธธรรมทางศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาชีวิต แสดงให้เห็นว่า หลักพุทธธรรมมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องด้วยครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการถ่ายทอดความรู้ ประสิทธิประสาทวิชาการความรู้ต่างๆ ไปสู่ผู้เรียน ซึ่งผู้บริหารมีหน้าที่ดูแล กำกับ ติดตาม และตรวจสอบการปฏิบัติงานในส่วนต่างๆ ภายในสถานศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรม จริยธรรมที่ดีงาม และมีหลักพุทธธรรมเป็นพื้นฐานในการบริหารสถานศึกษา

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาเนศ เพชรโปรี ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษา กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เป็นผู้นำที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ความซื่อสัตย์ มีความละอายแก่ใจตนเอง โดยไม่ทำความชั่วและเกรงกลัวผลของความชั่ว ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่ปวงชนหรือหมู่คณะ เป็นผู้เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (สุธาเนศ เพชรโปรี, 2560: 61-71) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏธยาน์ภรณ์ เริ่มยินดีผู้บริหารควรสนับสนุนจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี และครูควรนำสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่จำเป็นมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้อย่างเหมาะสม ถูกต้องตามสภาพความรู้ ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรให้ความรู้ คาแนะนำแก่บุคลากรด้านวิชาการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ (ณัฏธยาน์ภรณ์ เริ่มยินดี, 2561: 95-105) และสอดคล้องกับ สุรัตน์ ไชยชมภู (2557) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นความหวังของการเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะผู้บริหารเป็นทั้งหัวและหน้าตาของโรงเรียนที่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในและนอกสถานศึกษา พฤติกรรมผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารย่อมส่งผลต่อคุณภาพของครูและคุณภาพผู้เรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในบทความที่เสนอนี้ผู้เขียนได้เสนอเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นตัวแบบความประพฤติปฏิบัติที่ดีทางจริยธรรมเป็นที่ยอมรับแก่ผู้ตามหรือลูกน้องทั้งในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความน่าไว้วางใจ ความยุติธรรมและความเอาใจใส่ ผนวกเข้ากับแนวคิด หลักการทางวิชาการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การงบประมาณและการบริหารทั่วไป เพื่อนำไปสู่แนวทางในการปรับปรุงสถานศึกษาโดยการใช้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งสามารถจำแนกแหล่งที่มาของผู้นำเชิงจริยธรรมได้ นอกจากนี้ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารต้องเอาใจใส่และนำไปสู่การกระตุ้นความต้องการของแต่ละบุคคล กระตุ้นให้เกิดปัญญาและค้นหาวิธีการทำงานแบบใหม่ ๆ เพื่อการปรับปรุงการทำงาน และความสามารถในการตัดสินใจ (สุรัตน์ ไชยชมภู, 2557: 5-13)

หลักธรรมหนึ่งที่น่าสนใจคือ มรรค 8 แนวทางดำเนินอันประเสริฐของชีวิต หรือ กาย วาจา ใจ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนามนุษย์ดังที่ วนิดา ขาเขียว (คมนภัค กฤดากร ณ อยุธยา, 2559: 5) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนามนุษย์ตามหลักมรรค 8 ซึ่งสังเคราะห์เป็นไตรสิกขา อันเป็นทางนำไปสู่ความดับทุกข์หรือการแก้ปัญหาทำให้การพัฒนาด้าน ปัญญา ศีล และสมาธิ โดยเฉพาะการพัฒนาศีลอันเป็นการประพฤติปฏิบัติทางกายและทางวาจาของบุคคล มีส่วนสัมพันธ์กับสังคม และมีผลต่อสังคมทำให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองหรือความเสื่อมได้ การพัฒนามนุษย์ตามแนวทางของพระพุทธศาสนาจึงมีความสอดคล้องกับการพัฒนามนุษย์ตามแนวคิดทางการศึกษาที่ให้ความสำคัญในการพัฒนามนุษย์ที่ต้องครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาทางด้านร่างกาย การพัฒนาทางด้านความรู้ความเข้าใจ การพัฒนาทางด้านอารมณ์และพัฒนาทางด้านสังคม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 และเพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน

พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed-Method Research) ซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ เพื่อให้การวิจัยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ผู้วิจัยดำเนินการโดยศึกษาตามหัวข้อต่อไปนี้

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมา โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ หรือตรวจสอบรายการ (Check List) โดยถามเกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 โดยแบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามหลักการของลิเคิร์ท (Likert)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้เลือกตอบโดยเสรี

แบบสัมภาษณ์ มีลักษณะแบบมีโครงสร้าง ซึ่งเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open – ended) เพื่อให้ผู้ให้สัมภาษณ์ได้เสนอ ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 และข้อเสนอแนะต่างๆ ได้อย่างอิสระ

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจมีขั้นตอน ดังนี้

3.3 การเก็บข้อมูลแบบสอบถาม

1) ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามจากโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดเลย

2) นำแบบสอบถามจานวน 239 ชุด พร้อมหนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถามไปติดต่อผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 เพื่อแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง การเก็บรวบรวมข้อมูลและดำเนินการเก็บคืนภายใน 3 สัปดาห์

3) รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนจากกลุ่มตัวอย่าง ทั้งหมดโดยอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ จำนวน 239ชุด คิดเป็นแบบสอบถามที่ได้รับคืนร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เกี่ยวกับ ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 จำนวน 5 คน

2. ทำการนัดหมายวันเพื่อสัมภาษณ์

3. ทำการสัมภาษณ์

4. นำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.5 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

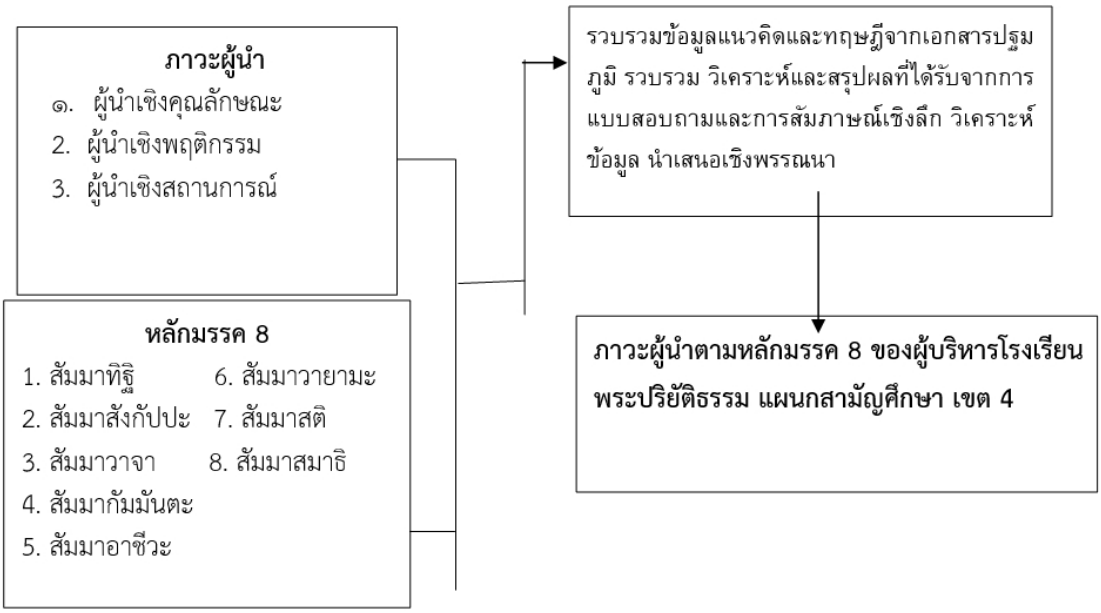
ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 จำแนกเป็น 3 ลักษณะ คือ ภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ พบว่า ผู้บริหารมีบุคลิกภาพที่ดีมีความน่าเชื่อถือ มีความมั่นใจในการทำงาน เชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถด้านสติปัญญามีความเฉลียวฉลาด มีความซื่อสัตย์ และยึดหลักคุณธรรม ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม พบว่า ผู้บริหารแสดงออกถึงความสามารถในการจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือกลุ่มปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตาม เป้าหมายขององค์การ ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ พบว่า ผู้บริหารกำหนดรายละเอียดและขอบเขตของงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา พยายามและรักษาความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชาและให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกกับผู้ตามในทุก ๆ ด้าน

2. ภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสัมมาทิฐิ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (รองลงมาคือ ด้านสัมมาสังกัปปะ ส่วนด้านสัมมาสมาธิ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3. แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาให้ได้รับโอกาสและความไว้วางใจ ในการตัดสินใจเลือกวิธีการทำงานได้อย่างอิสระด้วยตนเอง รวมทั้งมีการประชุมวางแผน จัดวางตัวบุคลากร มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ของแต่ละบุคคล โดยตระหนักว่างานที่มอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติมีความสำคัญต่อสถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งนำความคิดเห็นไปใช้ ในการดำเนินงานในสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนโดยสร้างแรงจูงใจด้านสวัสดิการต่าง ๆ ให้ความยุติธรรมกับบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานจนประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้นำ ทฤษฎีภาวะผู้นำ คุณลักษณะผู้นำ พฤติกรรมของผู้นำ และผู้นำตามสถานการณ์ การแบ่งทฤษฎีภาวะผู้นำตามวิวัฒนาการจึงแบ่งได้เป็น 3 กระบวนทัศน์ ดังนี้ ภาวะผู้นำด้านคุณลักษณะ (Trait Leadership) ภาวะผู้นำด้านพฤติกรรม (Behavioral Leadership)ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ (Situation Leadership Theory) บูรณาการเข้ากับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาคือมรรค 8 รวบรวมข้อมูลแนวคิดและทฤษฎีจากเอกสารปฐมภูมิ รวบรวม วิเคราะห์และสรุปผลที่ได้รับจากการแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอเชิงพรรณนา

5. อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำของผู้บริหารตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัยมาอภิปรายเชื่อมโยงทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังต่อไปนี้

5.1 สภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4

ผลการวิจัยพบว่า สภาพภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 จำแนกเป็น 3 ลักษณะ คือ ภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะ พบว่า ผู้บริหารมีบุคลิกภาพที่ดีมีความน่าเชื่อถือ มีความมั่นใจในการทำงาน เชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถด้านสติปัญญามีความเฉลียวฉลาด มีความซื่อสัตย์ และยึดหลักคุณธรรม มีความปรารถนาดีที่จะนำผู้อื่น มีความรู้ความสามารถในด้านการพูดในที่สาธารณะ ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม พบว่า ผู้บริหารแสดงออกถึงความสามารถในการจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือกลุ่มปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตาม เป้าหมายขององค์การ ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ พบว่า ผู้บริหารกำหนดรายละเอียดและขอบเขตของงานแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา พยายามและรักษาความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา โดยให้โอกาสในการติดต่อได้สะดวก พยายามสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง และให้การสนับสนุนอำนวยความสะดวกกับผู้ตามในทุก ๆ ด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาเนศ เพชรโปรี ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษา กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เป็นผู้นำที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ความซื่อสัตย์ มี

ความละอายแก่ใจตนเอง โดยไม่ทำความชั่วและเกรงกลัวผลของความชั่ว ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่ปวงชนหรือหมู่คณะ เป็นผู้เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (สุธาเนศ เพชรโปรี, 2560: 61-71) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏธยาน์ภรณ์ เริ่มยินดีผู้บริหารควรสนับสนุนจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี และครูควรนำสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่จำเป็นมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้อย่างเหมาะสม ถูกต้องตามสภาพความรู้ ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรให้ความรู้ คาแนะนำแก่บุคลากรด้านวิชาการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ (ณัฏธยาน์ภรณ์ เริ่มยินดี, 2561: 95-105)

5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4

ความคิดเห็นภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา เขต 4 สามารถประยุกต์หลักพุทธธรรมนำหลักมรรค 8 มาใช้ในการบริหารโรงเรียน โดยมีคุณธรรมในจิตใจและใช้เป็นตัวขับเคลื่อนนำพาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีคุณธรรมเป็นต้นแบบของการประพฤติปฏิบัติของผู้ใต้บังคับบัญชา สอดคล้องกับ สุรัตน์ ไชยชมภู ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นความหวังของการเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะผู้บริหารเป็นทั้งหัวและหน้าตาของโรงเรียนที่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในและนอกสถานศึกษา พฤติกรรมผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารย่อมส่งผลต่อคุณภาพของครูและคุณภาพผู้เรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในบทความที่เสนอนี้ผู้เขียนได้เสนอเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นตัวแบบความประพฤติปฏิบัติที่ดีทางจริยธรรมเป็นที่ยอมรับแก่ผู้ตามหรือลูกน้องทั้งในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความน่าไว้วางใจ ความยุติธรรมและความเอาใจใส่ ผนวกเข้ากับแนวคิด หลักการทางวิชาการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การงบประมาณและการบริหารทั่วไป เพื่อนำไปสู่แนวทางในการปรับปรุงสถานศึกษาโดยการใช้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งสามารถจำแนกแหล่งที่มาของผู้นำเชิงจริยธรรมได้ นอกจากนี้ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ต้องเอาใจใส่และนำไปสู่การกระตุ้นความต้องการของแต่ละบุคคล กระตุ้นให้เกิดปัญญาและค้นหาวิธีการทำงานแบบใหม่ๆ เพื่อการปรับปรุงการทำงาน และความสามารถในการตัดสินใจ (สุรัตน์ ไชยชมภู, 2557: 5-13) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาเนศ เพชรโปรี ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษา กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เป็นผู้นำที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม ศีลธรรม ความซื่อสัตย์ มีความละอายแก่ใจตนเอง โดยไม่ทำความชั่วและเกรงกลัวผลของความชั่ว ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น โดยมุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่ปวงชนหรือหมู่คณะ เป็นผู้เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม (สุธาเนศ เพชรโปรี, 2560: 61-71)

5.3 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4

จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับลักษณะภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำควรมีลักษณะ มีความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ถูกต้องต่อการปฏิบัติงาน มีความรู้ความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติ มีความรู้ในหน้าที่ของตนเพื่อนำมาพัฒนาในงาน รับฟังปัญหาต่างๆ สามารถแก้ปัญหาได้ทันต่อเหตุการณ์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ สามารถแก้สถานการณ์ได้อย่าง

เป็นระบบ ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหาในทางสร้างสรรค์ มีสติปัญญาในทางที่สร้างสรรค์ และให้ความช่วยเหลือเมื่อบุคลากรต้องการ มีความรอบคอบในงานที่ทำ พิจารณาการทำงานก่อนลงมือปฏิบัติทุกครั้ง พิจารณางานว่าสิ่งใดควรทำก่อนทำหลัง เพื่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงาน ผู้นำจะต้องมีความยุติธรรมให้ความเป็นธรรมแก่ทุกคน ไม่เอนเอียงฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง มีวิสัยทัศน์และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดก่อนที่จะลงมือทำ ลงมือปฏิบัติ มีสติอยู่เสมอ มีวาจาไพเราะสุภาพ อ่อนโยนต่อเพื่อนร่วมงาน พูดจาน่าเชื่อถือ พุดจาไพเราะทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีการเจรจากับทุกฝ่ายให้เข้าใจตรงกัน พูดจาดี ไม่พูดกำกวม ไม่พูดโกหก ให้คำแนะนำองค์กรในทางสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความยุติธรรม ให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย มีการปฏิบัติหน้าที่หรือทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจ เต็มความสามารถของตนเอง ซื่อสัตย์ ซื่อตรงต่อหน้าที่ตนเอง ต่อการทำงาน ต่ออาชีพตนเอง ต่อเพื่อนร่วมงานและบุคคลอื่นๆ ไม่เอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน มีการปฏิบัติงานด้วยความสุจริต ชอบธรรม มีคุณธรรมจริยธรรมต่ออาชีพตนเอง ทั้งต่อหน้าและลับหลัง รู้จักพัฒนาอาชีพและหาความรู้ของตนให้ดีขึ้น ต่อสู้กับอุปสรรคและปัญหาที่เกิดในการทำงาน ไม่ยุ่งกับอบายมุข ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น มีความตั้งใจในการทำงาน มีความพยายามปฏิบัติหน้า ที่ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทำงานให้เต็มศักยภาพ ไม่ทอดทิ้งการงานหน้าที่ ไม่ละทิ้งภาระหน้าที่ให้กับเพื่อนร่วมงาน ไม่เอาเปรียบบุคคลอื่นมีสติในการปฏิบัติหน้าที่อย่างสม่ำเสมอ มีสติรู้ตัวอยู่เสมอในการปฏิบัติงาน มีสติรู้ว่าสิ่งใดควรทำไม่ควรทำ คิดก่อนแล้วจึงค่อยลงมือทำ คิดก่อนลงมือปฏิบัติทุกครั้ง และมีสติอยู่เสมอทั้งการพูด การกระทำ มีความตั้งใจมุ่งมั่นปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดได้ มีความตั้งมั่นในจิตที่ชอบปฏิบัติงานเป็นนิสัย มีความมุ่งมั่นปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร รักษาผลประโยชน์ขององค์กร ผู้นำมีสติ มีจิตใจที่ไม่ไขว้เขว ควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ มีจิตใจที่ตั้งมั่นทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ฝึกจิต ฝึกกรรมฐาน ให้มีความอดทน และความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 ที่เห็นว่าต้องพัฒนาผู้นำให้มีบุคลิกภาพที่ดีมีความน่าเชื่อถือ มีบุคลิกภาพที่เปิดเผยไม่เก็บตัว มีความมั่นใจในการทำงาน ฉลาดทันคน มีความมั่นใจความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถด้านสติปัญญามีความเฉลียวฉลาด มีความรู้เกี่ยวกับงานที่จะทำ ศึกษาหาความรู้ เพิ่มพูนประสบการณ์ สามารคควบคุมอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์ได้ มีความอดทนต่อภาวะความเครียดและมีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ผู้นำจะต้องมีความซื่อสัตย์ และยึดหลักคุณธรรม มีความปรารถนาดีที่จะนำผู้อื่น มีความรู้ความสามารถในด้านการพูดในที่สาธารณะ ต้องพัฒนาผู้นำให้มีความเป็นแบบประชาธิปไตย เป็นผู้นำทำงานและร่วมกันตัดสินใจ มีการแลกเปลี่ยนความคิดในการทำงานร่วมกันร่วมกันบริหาร มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการโต้ตอบระหว่างผู้นำและผู้ปฏิบัติงาน ร่วมชี้แนะ ช่วยเหลือให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม รับฟังความคิดเห็นและช่วยเหลือชี้แนะการปฏิบัติงานร่วมกัน มีวิสัยทัศน์สุขุมเยือกเย็นเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถบริหารความขัดแย้งได้ดี ตัดสินใจรวดเร็วถูกต้อง สามารถนำพาองค์กรขับเคลื่อนจนบรรลุความสำเร็จ ต้องพัฒนาผู้นำให้มีความรอบคอบ ให้ความไว้วางใจ ใช้จุดเด่นของคนเป็น เลือกใช้คนให้เหมาะสมกับงานนั้นๆ มุ่งที่คุณค่าของบุคคล มีความยืดหยุ่น คิดรอบคอบ คิดด้วยสติ คิดด้านดี คิดไกล คิดก่อนพูด คิดอย่างมีเหตุผล เข้าใจผู้อื่น สอนคนได้ พัฒนาคนดี รู้จักปรับปรุงตนเองให้ทำงานร่วมกันได้ มีการปรับตัว สร้างการยอมรับ สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ง่าย ทำให้คนอื่นเชื่อมั่นในตนเอง มีความคล่องแคล่วว่องไว ซึ่งสอดคล้องกับ ชุติมา รักษ์บางแหลม (2560) ที่ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และประเด็นปัญหาจริยธรรม ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม มีการแสดงออกในประเด็นย่อยเกี่ยวกับการมีสัมมาคารวะ การเคารพในศักดิ์ศรี ความเป็นปัจเจกบุคคล ความเมตตากรุณา การเป็นแบบอย่างของการรักษาระเบียบวินัย

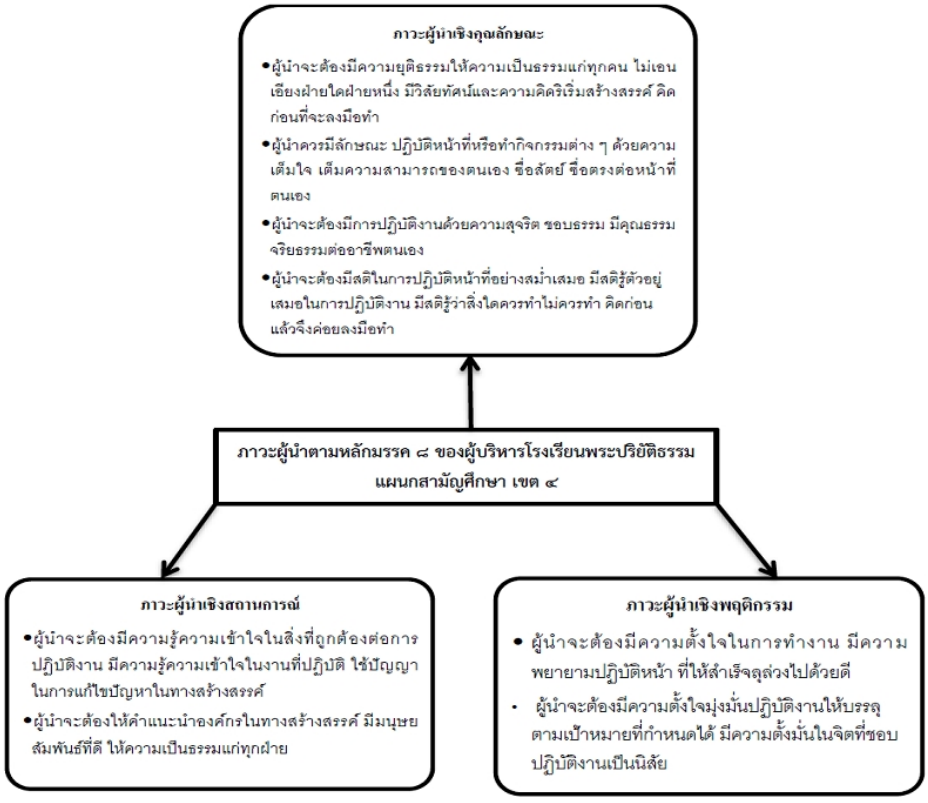
ของหน่วยงาน การเสียสละและความมีเหตุผล ประพฤติตนอยู่ในหลักศีลธรรมอันดีงาม และการสร้างศรัทธาในตนและวิชาชีพ ด้านการยืนหยัดอยู่บนความจริง ความถูกต้องอย่างเปิดเผยและเท่าเทียม มีความรับผิดชอบความอุตสาหะและการปฏิบัติงานเมื่อต้องเผชิญกับการแก้ปัญหา มีการแสดงออกด้วยความสามารถอย่างเต็มที่ในการสรรสร้างความเป็นทีมงานอย่างสม่ำเสมอและความสามัคคี (ชุติมา รักษ์บางแหลม, 2560: 170-180) และสอดคล้องกับสุรัตน์ ไชยชมภู (2557) ที่ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นความหวังของการเป็นแบบอย่างที่ดี เพราะผู้บริหารเป็นทั้งหัวและหน้าตาของโรงเรียนที่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในและนอกสถานศึกษา พฤติกรรมผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารย่อมส่งผลต่อคุณภาพของครูและคุณภาพผู้เรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในบทความที่เสนอนี้ผู้เขียนได้เสนอเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นตัวแบบความประพฤติปฏิบัติที่ดีทางจริยธรรมเป็นที่ยอมรับแก่ผู้ตามหรือลูกน้องทั้งในด้านความซื่อสัตย์สุจริต ความน่าไว้วางใจ ความยุติธรรมและความเอาใจใส่ ผนวกเข้ากับแนวคิด หลักการทางวิชาการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การงบประมาณและการบริหารทั่วไป เพื่อนำไปสู่แนวทางในการปรับปรุงสถานศึกษาโดยการใช้ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งสามารถจำแนกแหล่งที่มาของผู้นำเชิงจริยธรรมได้ นอกจากนี้ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ต้องเอาใจใส่และนำไปสู่การกระตุ้นความต้องการของแต่ละบุคคล กระตุ้นให้เกิดปัญญาและค้นหาวิธีการทำงานแบบใหม่ๆ เพื่อการปรับปรุงการทำงาน และความสามารถในการตัดสินใจ (สุรัตน์ ไชยชมภู, 2557: 5-13)

5.4 ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เขต 4 ดังนี้

ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชาให้ได้รับโอกาสและความไว้วางใจ ในการตัดสินใจเลือกวิธีการทำงานได้อย่างอิสระด้วยตนเอง รวมทั้งมีการประชุมวางแผน จัดวางตัวบุคลากร มอบหมายงานให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ ของแต่ละบุคคล โดยตระหนักว่างานที่มอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติมีความสำคัญต่อสถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งนำความคิดเห็นไปใช้ในการดำเนินงานในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม มอบอำนาจการตัดสินใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชา ร่วมมือกันปฏิบัติงาน ส่งเสริม สนับสนุนโดยสร้างแรงจูงใจด้านสวัสดิการต่างๆ และหากผู้ใต้บังคับบัญชามีปัญหาก็ให้คำปรึกษา เป็นกำลังใจ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานจนประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย มีการยกย่องชมเชย ให้ความยุติธรรมกับบุคลากรอย่างเท่าเทียมกัน ผู้บริหารต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเพื่อสร้างแรงดลใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ต้องรับผิดชอบ ช่วยเหลือดูแล หรือมีส่วนรับผิดชอบในกรณีที่ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานผิดพลาด ให้ความสำคัญกับการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนที่พัฒนาขึ้นหรือค้นคว้าจากแหล่งอื่นๆ ไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีการพัฒนามาตรฐานการทำงานที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยจัดให้มีการอบรม การศึกษาดูงาน การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ๆ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม ควรยอมรับศักยภาพและให้โอกาสผู้ใต้บังคับบัญชาที่ทำงานได้ต่ำกว่ามาตรฐานได้พัฒนาตนเอง พร้อมทั้งให้กำลังใจ ให้คำแนะนำแทนการตำหนิ ผู้บริหารควรพูดสนทนาให้คำแนะนำในทางสร้างสรรค์ เข้านิเทศอย่างสม่ำเสมอ นิเทศในลักษณะส่งเสริมแบบกัลยาณมิตร แลกเปลี่ยนเรียนรู้มากกว่าการสั่งการ ผู้บริหารควรทำกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจอย่างเต็มความสามารถ เช่น ผู้บริหารกำกับดูแล ส่งเสริม เสนอแนะให้ครูดำเนินการสอนให้เป็นไปตามหลักสูตร เน้นให้เกิดคุณลักษณะด้านคุณธรรมในตัวนักเรียน ส่งเสริมให้ครูทุกคนทำแผนการเรียนรู้และสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีบันทึกหลังการสอน เมื่อเกิดปัญหาควรมีการประชุมปรึกษาหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน ครูควรมีจิตวิญญาณความเป็น

ครู โดยส่งเสริมให้มีการจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม แหล่งเรียนรู้เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดห้องเรียน วัสดุครุภัณฑ์ สิ่งอำนวยความสะดวกเหมาะสมเพียงพอตามความจำเป็น จัดบรรยากาศการทำงานที่ดีให้บุคลากรมีโอกาสพบปะสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนร่วมอาชีพ ผู้บริหารควรยึดถือค่านิยมของสถานศึกษาโดยสร้างข้อตกลงและรับรู้ร่วมกันกับผู้ใต้บังคับบัญชา เกี่ยวกับกฎ ข้อบังคับ หรือหลักปฏิบัติ บนพื้นฐานของระเบียบราชการพร้อมทั้งปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่าง มีการทำงานเป็นลำดับขั้นตอนตรงต่อเวลา มีเป้าหมายชัดเจนรวมถึงคาดโทษผู้ไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ อย่างเท่าเทียมเพื่อเป็นวัฒนธรรมขององค์กร ร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชากำหนดกรอบการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ให้มีการรายงานผลการดำเนิน งานอย่างเป็นระยะ ฝึกให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานอย่างเป็นระบบ หาความรู้และฝึกการจัดการปัญหาจากการปฏิบัติงานโดยปราศจากการควบคุมหรือคอยจับผิด ผู้บริหารสถานควรจัดให้มีปัจจัยจูงใจโดยการให้รางวัล ผลตอบแทนหรือการจัดสรรทรัพยากรในการปฏิบัติงานให้แก่ผู้ที่ปฏิบัติงานได้ประสบผลสำเร็จด้วยความยุติธรรม ตามโอกาสอย่างเหมาะสม จัดประชุมชี้แจงเพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงาน และสร้างแรงจูงใจโดยให้ผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกมีความมั่นคง และปลอดภัย รวมทั้งทราบถึงสิ่งที่จะได้รับหากปฏิบัติงานได้ประสบผลสำเร็จ

6. องค์ความรู้ใหม่

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 ควรให้ความสนใจคำนึงถึงองค์ประกอบและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 และการดำเนินการอย่างเป็นระบบจึงจะทำให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และผลจากการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าถึงแม้ผู้บริหารในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 แสดงออกถึงภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ได้ครอบคลุมตามประเด็นแต่ละองค์ประกอบแต่ก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเผชิญกับความยากลำบากได้ เช่น ด้านสัมมาวายามะ (เพียรชอบ) และด้านสัมมาสติ (ระลึกชอบ) ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ผู้บริหารควรกำหนดแนวทางพัฒนาปรับปรุงด้านสัมมาวายามะ (เพียรชอบ) และด้านสัมมาสติ (ระลึกชอบ) เช่น ผู้บริหารไม่เป็นคนเห็นแก่ตัวด้วยการเอาเปรียบผู้อื่น การมีสติยั้งคิด เวลาจะทำอะไรจะคิดก่อนแล้วจึงจะลงมือทำ ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องหรือผู้กำหนดนโยบายระดับสูงควรสร้างความตระหนักโดยจัดให้มีการอบรม หรือให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติหรือจัดการกับความยากลาบากเหล่านั้นก่อนเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารหรือระหว่างการดำรงตำแหน่งทางการบริหารอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษา เขต 4 และเกิดผลดีต่อการปฏิบัติงานในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาภาวะผู้นำตามหลักธรรมอื่นๆ ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4

2) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้หลักมรรค 8 ทั้งปัจจัยภายในและภายนอก

3) ศึกษาภาวะผู้นำตามหลักมรรค 8 ของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 เปรียบเทียบกับสถานศึกษาอื่นๆ เพื่อหาแนวทางพัฒนาผู้นำ

8. เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

คมนภัค กฤดากร ณ อยุธยา. (2559). *ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยหลักพุทธปรัชญาเถรวาทในคัมภีร์วิสุทธิมรรค*. วิทยานิพนธ์ พุทธศาสนาและปรัชญา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ชุติมา รักษ์บางแหลม. (2560). *วิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และประเด็นปัญหาจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข.* ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ณัฏธยาน์ภรณ์ เริ่มยินดี. (2561). *การบริหารงานวิชาการตามหลักมรรค 8 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2*. พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหาร

การศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุธาเนศ เพชรโปรี. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงพุทธของผู้บริหารสถานศึกษา*. หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สุรัตน์ ไชยชมภู. (2557). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*. 8(2), 1-15.

สุริโย ปุริโส. (2562). *การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติเป็นเลิศ เขตตรวจราชการที่ 12 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน : พหุกรณีศึกษา*. ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ภาษาอังกฤษ

Ministry of Education. (2003). *The National Education Act, 1999 and its amendments.* (No. 2), Bangkok: Shipping and Package Organization (RorPorPorPor).

Komonphak Kridakorn Na Ayudhaya. (2016). *A study of human resource development with Theravada Buddhist philosophy in the scriptures of the Visutthakhon*. Thesis (M.Ed.) Buddhism and Philosophy, Mahamakut University.

Chutima Rakbanglaem. (2017). *Analysis of the components of ethical leadership. and ethical issues in school administration of nursing college administrators under the royal institute Ministry of Public Health*. Doctor of Education degree Department of Educational Administration Prince of Songkla University.

Nattayaphon Rermydee. (2018). *Academic administration according to the 8th Path principal of the school expands educational opportunities. Under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office 2*. Master of Arts (Educational Administration), Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Suthanet Petchpori. (2017). *Buddhist Leadership of School Administrators*. Doctor of Philosophy Program Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Surat Chaichomphu. (2014). Ethical Leadership in Educational Administration. *Journal of Educational Administration Burapha University*. 8(2) 1-15.

Suriyo Puriso. (2019). *Excellent primary school administration. Government Inspectorate Area 12 under the Office of the Basic Education Commission: Multi-case Study*. Doctor of Education in Educational Administration and Leadership. Sakon Nakhon Rajabhat University.

Daft, R. (2008). *The Leadership Experience*. (4th ed.). Mason, OH: Thomson South-Western.

Rue and Byars. (2007). *Management: skills and application*. 12th ed, Boston: McGraw-Hill/Irwin.

Tetsuya Abe & Sachin Chowdhery. (2012). *World-Class Leadership*. London: World Scientific.